

Oponentský posudek bakalářské práce Hany Šobáňové „Ženský a mužský pohled na svět squatu“. Praha, Fakulta humanitních studií UK 2011, 58 s. včetně příloh

Hana Šobáňová si za téma své bakalářské práce zvolila zajímavou problematiku genderové perspektivy squattingu. Práce je do jisté míry vedená snahou o tzv. „salvage anthropology“, tedy zachycení „mizejícího světa“ před jeho zánikem, což je jistě relevantní motivace.

Ačkoliv v práci chybí jasně formulovaný výzkumný problém, z názvu práce i zmínek v textu (zejména „Mým záměrem nebylo sledovat historické či politické pozadí [squattingu], ale především reflektovat pohled samotných aktérů a aktérek.“, s. 7) lze dovést, že je jím rozdílnost emické perspektivy aktérů squattingu na základě genderu.

Vzhledem k výzkumnému problému je tak překvapivé, že teoretické zakotvení se genderové problematiky dotýká spíše okrajově (s. 12-13) a autorka používá namísto termínu gender pojem pohlaví (s. 9). Práce se tak opírá zejména o pojmosloví subkultur, resp. subkultur mládeže, v jejichž rámci konstatuje nedostatečnou reflexi genderové problematiky. Ačkoliv má bezpochyby pravdu, chtěl bych v tomto ohledu autorku upozornit např. na etnografii Lauraine LeBlanc *Pretty in Punk*, která se zabývá právě genderovými aspekty v rámci subkultur (konkrétně punku). Ovšem i teoretické zakotvení v rámci subkultur je spíše deklaratorní, autorka s ním v textu nijak dále nepracuje (neužívá žádné analytické kategorie, jako subkulturní ideologii, subkulturní styl či subkulturní identita). Ve svém výkladu subkulturní teorie se v některých případech dopouští zjednodušení až desinterpretací. Zejména tvrzení, že „[k]aždá [subkultura] má také svůj symbol nebo znak, mezi které patří image, tedy vzhled, určité vystupování a speciální slova, to znamená argot.“ (s. 11) je nesmyslné. Vzhled, vystupování a argot jsou součástí tzv. subkulturního stylu, který je sice symbolický, ale nelze o něm říct, že je symbolem či znakem. Navíc je otázkou, zda je možné o squatterech hovořit jako o specifické subkultuře, resp. bylo by třeba volbu této perspektivy argumentovat.

Kladně hodnotím kapitolu „Subkultura squattingu“ (přestože pojem subkultura je sporný) v níž autorka stručně, ale přehledně představuje historii a vývoj squattingu, významné squatty v zahraničí a ČR, legislativu týkající squattování v ČR a politické pozadí squattování. Autorka zde správně zpochybňuje a problematizuje definici squattingu jako neoprávněného užívání budovy (s. 15), ale už nenavrhuje jinou alternativní definici. Zároveň také není zřejmé, na základě jakých kritérií autorka vybírala „významné české“ squatty.

V empirické části autorka přináší zajímavá data, která se jí však nepodařilo dostatečně analyticky zpracovat. Text strukturuje do „do devíti základních rovin, které se shodují nebo dále rozvíjí tři původní výchozí oblasti výzkumu“ (s. 28). Ovšem tři zmiňované oblasti rozvíjí pouze sedm rovin, dvě poslední (poměry počtů aktérů a aktérek a solidarita v subkultuře squattingu) se původnímu záměru zcela vymykají. To samozřejmě neznamená, že by např. solidarita v rámci squattingu nebyla důležitým aspektem (který se navíc autorce daří smysluplně kategorizovat), ovšem prezentována v této struktuře celé práce je zcela nepatřičná.

Za největší nedostatek empirické části považuji jakoukoliv absenci genderové perspektivy v analýze empirického materiálu. Autorka se zde bohužel ani v náznaku nepokouší ukázat rozdíly mezi emickou perspektivou squaterů a squaterek, přestože by rozdíly mohly být patrné. To je do jisté míry způsobeno i skutečností, že autorka se v rámci výpovědí svých informátorů nepokouší o žádnou kategorizaci, pouze reprodukuje, resp. komentuje data získaná v rámci jednotlivých výše zmiňovaných okruhů svého zájmu. To je patrné zejména v části věnující se reflexi kladů a záporů squattování (s. 35-39), kde pouze postupně reprodukuje výpovědi jednotlivých

informátorů, týká se to však v podstatě celé empirické části. Důsledně se přitom nedrží ani struktury jednotlivých okruhů. Např. v popisu reflexe života ve squatu, který dobře vymezuje na 3 fáze (hledání a obsazování, práce a aktivit, bránění a vyklizení) zcela opomíjí zmiňovanou třetí fázi (s. 30-35).

Nedostatky se práci nevyhnuly ani po metodologické stránce. Za nejvýznamnější z nich považuji nejasně stanovená kritéria konstrukce výzkumného vzorku, jež zahrnuje osoby, které a) obývají squat Erika na němž autorka prováděla zúčastněné pozorování, b) pravidelně navštěvují squat Erika, c) v minulosti krátkodobě squattovali v jiných squatech, d) pravidelně navštěvují či navštěvovali jiné squaty. Domnívám se, že výzkumný vzorek je heterogenní do té míry, že významně snižuje výpovědní hodnotu získaných dat.

Další připomínka se týká prezentace jednotlivých informátorů v rámci jejich medailonků. Nejenže považuji jejich zařazení na samý závěr za nešťastné (buď by bylo vhodné zařadit je do přílohy nebo do části věnující se metodologii, před samotnou prezentací empirického materiálu), i jejich obsah je problematický. Za prvé je obsahově nevyvážený (v některých případech autorka udává informace, které jsou zbytečné) a za druhé jsou někteří informátoři prezentováni jako asociální jedinci (zejména Michal, Martin, Petr, Jirka), což je otázka spíše zvolené formy než obsahu medailonku.

Po formální stránce je práce až na některé neobratné, někdy až úsměvné formulace (např. „pokud je člověk ne úplně voňavý“, s. 42) téměř prosta překlepů a gramatických chyb. Připomínku mám pouze k seznamu použité literatury – nejenže není řazen podle abecedy, ale některé položky postrádají povinné údaje (u absolventských prací chybí typ práce a instituce, v jejímž rámci vznikly).

Celkově je možné shrnout, že Hana Šobáňová se ve své práci pokusila o popsání fenoménu squattingu a analýzu emické perspektivy jeho aktérů, ovšem s pouze minimální teoretickou oporou, přičemž se nevyhnula významným metodologickým pochybením, v jejichž důsledku se jí nepodařilo zcela naplnit deklarovaný cíl zachytit rozdílnost emické perspektivy aktérů squattingu na základě genderu.

Na druhou stranu však autorka prokázala schopnost práce s literaturou, díky níž nastínila historii a legislativu squatování, i schopnost pohybovat se v terénu, získat si důvěru informátorů a sebrat potřebná dat.

I přes zmiňované nedostatky se tedy domnívám, že práce v podstatě splňuje základní požadavky kladené na absolventskou práci a doporučuji ji proto k obhajobě. Vzhledem k výše zmíněným připomínkám ji však nemohu hodnotit lépe než **dobře**.

V Praze 27.8.2011

Mgr. Martin Heřmanský